

PROSVETNI DELAVEC

O RAZVOJU družbenega varstva otrok

Družbena pomoč družini na področju skrbi za otroke je danes intenzivnejša in obsejnejša, kakor je bila še pred letom. Od proučevanja in dokazovanja potreb po varstvu otrok smo že prešli v živahno pripravljavanje in odpiranje novih otroških ustanov. Republiški odbor Zveze prijateljev mladine Slovenije in odgovorni organi za šolstvo, socialno varstvo in zdravstvo rešujejo v sodelovanju mnoga zadevna vprašanja. Tako so bile n. pr. določene temeljne organizacijske oblike in dejavnosti v sistemu otroškega varstva, osvojen je bil enoten naziv — varstvene vzgojne ustanove — za vse oblike varstva ne glede na vrsto in obseg njihove dejavnosti. Med te prištevamo domove igre in dela in kombinirane vrtce, ki dopolnjujejo družino pri oskrbovanju in vzgojnemu otroku, kakor tudi igrišča in ostale ustanove, kjer se otroci zbirajo k skupnim igram in interesnim zaposlitvam. Pripravljen je predlog gradbenih normativov, o katerih bo v kratkem razpravljala Svet za šolstvo LRS. Pravkar teče v Pedagoškem centru v Ljubljani pod organizacijskim vodstvom Zveze prijateljev mladine prvi seminar za laično osebje v otroških ustanovah. V pripravi je uredba, s katero bo dobil sistem varstva tudi pravne temelje.

Medtem pa s hitrim tempom rastejo po vsej Sloveniji novi domovi igre in dela, igrišča in vrtci. Število v ustanove — vključno vrtcev — zajetih otrok je že preseglo 10.000. Naj navedem samo nekaj primerov! Ljubljana je zadnje jesen dobila novo otroško ustanovo v Komenskega ulici, v univerzitetni stanovanjski skupnosti na Prulah, v stanovanjski skupnosti Sercerjevo v Šiški, v Rožni dolini in drugod. Med mnogimi, ki se pripravljajo, je zanimiva zlasti ustanova Angelce Ocepke v Mostah, ker bo v njej uresničena taka zamisel otroške ustanove, ki najbolj ustreza potrebam otrok, družbenim smotrom varstva in naši sedanjosti finančni in materialni zmogljivosti.

Tudi drugi kraji ne zaostajajo. Na Jesenicah, kjer so v stanovanjski skupnosti na Plavžu jeseni odprli nov dom igre in dela, že pripravljajo gradbene načrte za drugo novo otroško ustanovo. Tako je tudi v Kranju. Gorenjska predmestna v Škofji Loki je pripravila otroško ustanovo v stanovanjskih blokih na Trati. Tudi pri rudniku Kočevje je že realizirana skrb za otroke.

Toda nimam namena naštevati vsega, kar je novo, saj ne bi smela mimo Celja, Maribora, Koprna in drugih krajev, ki pa omenjenimi ne zaostajajo. Pač pa želim na primerjati teh ustanov z vrtci, ki so bili vse doslej najpogostejša oblika otroškega varstva, opozoriti, kaj prinaša nova sedanja zamisel otroškega varstva v stanovanjskih skupnostih. O odnosu med varstvenimi vzgojnimi ustanovami in vrtci ter o prihodnjem razvoju le-teh se pleče precej ugibanj, ki razodevajo neinformiranost tudi med prosvetnimi delavci. Morebiti je prav tu vzrok, da je pričakovane in potrebne moči vse premalo.

Po primerjanju podatkov o perečih problemih varstva v stanovanjskih skupnostih, ki so znani tudi šolam in drugim vzgojnimi ustanovam, s podatki o širjenju otroških vrtcev se nam odkrije prava neugodna značilnost dosedanjega sistema varstva otrok preko vrtcev, to je prepočasen razvoj, ki daleč zaostaja za družinskimi potrebami. Zadnja leta se je zmogljivost omrežja vrtcev večala letno le za 2% do 3% t. j. 200 do 300 mest. S prenosom ustanoviteljskih pravic na stanovanjske skupnosti, hišne svete in same stanovalce pa je dana možnost hitrejšega porasta omrežja. To so potrdili uspehi, doseženi v letu 1959. Stvarni načrti pa še mnogo obetajo.

Vrtci so namenjeni predvsem predšolskim otrokom od 3. do 7. leta starosti. V redkih kombiniranih vrtcih imamo le 1500 otrok, vendar je vsa druga mesta namenjena predšolski otroci. Po podatkih, ki jih potrebujejo naše službe, pa so družbene pomoči prav tako potrebni šolarji, bodisi začetniki, da se pravilno uvedejo

v domače učenje, kakor tudi starejši, da se usposobijo smiselno organizirati svoj prosti čas za poglobljanje in širjenje izobrazbe, za razvijanje posebnih sposobnosti, za koristno, zdravo zabavo. Iz teh razlogov so varstvene vzgojne ustanove namenjene tudi šolskim otrokom do 15. leta starosti. Zaradi pomanjkanja ustreznih ustanov za dojenčke in male otroke pa se sprejemajo med predšolske tudi mlajši, 2-letni otroci. V vrtcih, zlasti v tistih, ki so organizirani kot oddelki pri osnovnih šolah, otroci nimajo prehrane. V celotnemu omrežju vrtcev je na prehrani le 4000 otrok, kar je manj od polovice zajetih. Družbene organizacije pa težijo za tem, da bi varstvene vzgojne ustanove nudile vsem otrokom možnost prehrane in, če je potrebno, tudi onim, ki sicer niso stalni oskrbovalci ustanove.

Vrtci imajo v varstvu ali oskrbi le določeno število stalnih otrok, varstvene vzgojne ustanove pa v mejah materialnih možnosti sprejemajo mimo stalnih oskrbovalcev tudi otroke v občasno varstvo, bodisi po potrebi družine ali po lastnem vzgojnem programu. Tako zbira ustanova zunanje otroke k skupnim igram, zaposlitvam, prireditvam, izletom, krožkom itd. in je pravzaprav center zbiranja otrok zlasti tam, kjer šola zaradi pomanjkanja prostora in preobremenjenosti ne more razvijati svobodnih dejavnosti v zaželenem ali potrebnem obsegu.

Glede trajanja dnevnega ali letnega delovnega časa se nove ustanove ravna po potrebah okoliša, ne po šolskem koledarju ali delovni obveznosti vzgojiteljev, kakor je pogosto v vrtcih.

Ne gre pa le za organizacijske, temveč tudi za vsebinske novosti. Vzgojni program varstvene ustanove obsega široko starostno obdobje. Predvideti in doseči mora tako obliko sožitja otrok, ki ustvarja sproščeno družinsko vzdušje, ugodno tako za vsestranski razvoj in vzgojo najmlajših, kakor tudi starejših. Na tem področju se odpira prosvetnim delavcem — strokovnjakom za predšolsko in izvenšolsko vzgojo še vrsta problemov za študijsko obdelavo ter za svetovanje in strokovno pomoč osebju v ustanovah. Dejavnost dobro organizirane varstvene vzgojne ustanove se tudi ne omejuje samo na vzgojno področje. Probleme otroka in družine rešuje v celoti tako, da nudi otroku in družini hkrati z vzgojo tudi socialno in zdravstveno pomoč neposredno ali preko stalne socialne in zdravstvene službe v občini. Zato so v delovnem kolektivju varstvene ustanove pedagogi, socialni in zdravstveni delavci, kakor tudi starši, ki sodelujejo pri reševanju vse problematike ustanove. Starši in drugi stanovalci v okolju, četudi laiki, prevzemajo stalne in občasne naloge pri delu z otroki, kot varuhi, vzgojitelji, vodje krožkov itd. ali pa tudi kot pomočniki pri raznih poslih tehnične in upravne narave. Od ustanove pa prejemajo potrebno pomoč. Zato se organizira v varstveni vzgojni ustanovi tudi delo s starši za pripravljavanje na konkretne naloge ter za splošno pedagoško in zdravstveno prosvetljevanje.

Taka, na tem mestu le v grob- bilih obrisih nakazana dejavnost v sistemu družbenega varstva otrok, seveda ne bo mogla povsod in na hitro v celoti zaživeti, ker to še zavirajo nekatere objektivne težave. Vendar pa naj bi rasla iz preprostih, v določenem okolišju potrebnih in možnih varstvenih oblik, toda ob nenehnem izpopolnjevanju v smeri nakazane dejavnosti. To je tudi smer prihodnjega razvoja vrtcev. Ne gre za ukinjanje dosedanjih oblik, temveč za preraščanje le-teh v nove oblike, ki sedanjim družbenim potrebam bolj ustrezajo. Mnogi vrtci, zlasti kombinirani, niso daleč od sedanjih zamisli, saj je novi sistem zgrajen tudi na njihovih pozitivnih izkušnjah. Vendar naj bi ta razširjena dejavnost ne bila odvisna le od razumevanja in delavnosti upravnih odborov in osebja, preide naj v stalni delovni program vrtcev, da bo njih družbena vrednost še zrasla.

A. D.

OBČNI ZBOR DRUŠTVA VISOKOŠOLSКИH PROFESORJEV IN ZNANSTVENIH DELAVCEV

UNIVERZA JE NA POTI DA ZAPUSTI SVOJO IZOLIRANOST

V prihodnje: še večja povezanost Društva s splošno družbenim dogajanjem
Dr. R. Neubauer znova predsednik

Pretekli četrtek (28. januarja 1960) so se zbrali člani Društva visokošolskih profesorjev in znanstvenih delavcev LRS na svoj redni letni občni zbor. Kot gostje so prisostvovali rektor ljubljanske univerze dr. Dolfe Vogelnik, sekretar univerze Lojze Piškur, tajnik Okrajnega sindikalnega sveta Lojze Fortuna, tajnik Sindikata prosvetnih in znanstvenih delavcev LRS Srečko Božnar in drugi.

Kot navaja letno poročilo Društva visokošolskih profesorjev in znanstvenih delavcev za leto 1959, združuje Društvo kot sindikalna organizacija v 18 sku-

Z občnega zbora Društva visokošolskih profesorjev in znanstvenih delavcev

pinah 688 članov, ki delujejo na Univerzi in drugih visokih šolah, na Slovenski akademiji znanosti in umetnosti ter raznih znanstvenih inštitutih. Društvo uresničuje v svojem pestrem delovanju — tako je rečeno med pravili Društva — na eni strani številne interese naše družbene skupnosti s tem, da izpopolnjuje kar se da delo najvišjih pedagoških zavodov ter sodeluje pri splošnem, strokovnem in ideološkem izobraževanju najširših množic, na drugi strani pa skrbi za interese svojega članstva, ki mu skuša nuditi svojo organizacijsko, družbeno-politično in gmočno pomoč.

V preteklem letu je Društvo kot celota ali posamezne strokovne skupine sodelovalo zlasti pri uvajanju novih fakultetnih statutov in učnih programov. Po posameznikih je bilo Društvo zastopano tudi v drugih organih, kot republiškem Svetu za znanost in drugod. Osnovne skupine so sodelovale zlasti še pri najnovejših razpravah o reformi študija, kjer se je pokazalo, da prav razprave na sindikalnih sestankih lahko razčistijo mnogo nejasnosti in ustvarijo nove poglede, kar more bistveno olajšati delo fakultetnih organov. Pomembno je bilo delo na organizaciji znanstveno raziskovalnega dela, kakor tudi pri sprejemanju študentov iz prakse brez dosedanje formalne kvalifikacije, kar je odprlo vrata Univerze — ob določenih pogojih — najsposobnejšim interentom iz prakse.

Delo Društva oziroma posameznih skupin na ideološko-političnem področju je obsegalo študij Programa ZKJ, proučevanje politike na vasi, sodelovanje pri raznih proslavah ob 40-letnici ZKJ ipd. Poročilo ugotavlja, da je bilo v preteklem letu premalo sodelovanja z Univerzitetnim komitejem ZKS.

Prav tako naj bi v prihodnje še v večji meri kot doslej Društvo prirejalo predavanja — najboljše v okviru delavskih univerz — na sedežih srednjih in strokovnih šol pred zaključkom šolskega leta, da bi absolventom olajšali odločitev pri izbiri nadaljnega študija. V ta namen bo osnovana posebna sekcija, ki bo med drugim sodelovala z delavskimi univerzami.

Poročilo o delu Društva v preteklem letu, ki ga je podal predsednik dr. Vladimir Murko, se je nadalje zadržalo pri vprašanih kulturnega in družabnega življenja članov, pri delu Kluba kulturnih in znanstvenih delavcev, pri skrbi za materialne pogoje članstva; obširno se je zadržalo pri nekaterih bodočih nalogah osnovnih skupin (med najvažnejšimi: sodelovanje pri študijski reformi, sprejemanju študijskih načrtov in učnih programov) in pri organizacijskih problemih Društva ter njegove povezave z drugimi sindikalnimi forumi. Skoraj vse leto je ležala nad Društvom skrb za njegov nadaljnji obstoj in nadaljevanje desetletnega dela; končno je le uspelo uresničiti marca sklenjeni sporazum, da društva zaradi specifičnosti svojih nalog ostanejo, kar je potrdil tudi nedavni kongres Sindikata prosvetnih in znanstvenih delavcev v Beogradu. Tako so člani Društva neposredno člani Društva sindikatov Jugoslavije. Poudarjena je potreba po sodelovanju s sindikatom administrativnih uslužbencev.

Dr. V. Murko se je v poročilu zavzel še za tesnejše sodelovanje z raznimi organi in organizacijami, s katerimi so sicer imeli že v preteklem letu različne oblike uspešnega sodelovanja: z Izvršnim svetom LRS, njegovim Svetom za znanost, Sekretariatom za občo upravo, z Rektoratom univerze, s predsedstvom Slovenske akademije znanosti in umetnosti, dekanati, Zvezo študentov Jugoslavije itd.

Zal je program prirejanja simpozijumov in diskusijskih večerov, sodelovanja z drugimi univerzami in spoznavanje problematike drugih fakultet, ki ga je bil izzidal predsednik dr. Neubauer, z njegovo nezgodo zaspal. Vendar pa so posamezne skupine le uresničile nekatere točke tega programa: tako je skupina SAZU pripravila že okrog 10 sestankov, kjer so člani seznanjali ostale s problematiko svojega Inštituta. Zamisel je vsekakor dobra in za sluzi, da jo posnemajo še ostale skupine, kakor tudi celotno Društvo.

Akcija za reformo študija je podprlo Društvo s pozivom vsem skupinam, naj proučijo problematiko na svoji fakulteti ali oddelku in skušajo zavzeti skupno stališče. Razen tega je Društvo sodelovalo na posvetovanjih Univerzitetnega komiteja o reformi študija.

V zadnjem času je Društvo začelo sodelovati z republiško Zvezo delavskih in ljudskih univerz ter Okrajno delavsko univerzo v Ljubljani. Številni člani pa sodelujejo pri delavskih in ljudskih univerzah, pri Zavodu za izobraževanje v delavskem in družbenem upravljanju, Zavodu za proučevanje izobraževanja odraslih, Zavodu za proučevanje organizacije dela in varnosti pri delu LRS s predavanji na tečajih, seminarjih in tudi pri sami njihovi organizaciji. Razen tega so člani sodelovali v tečajih za izredne študente pri pripravah za sprojemne izpite na Univerzo.

Večkrat je bila izražena želja, naj bi člani Društva olajšali izredni študij razen z organizacijo pomoči in nasvetov že vpisanim študentom iz prakse tudi v obliki posebne brošure o pogojih univerzitetnega študija na posameznih fakultetah; taka brošura bo v kratkem izšla.

tovariš dr. Neubauer, in Društvo mora v tem pogledu zastaviti vse sile. Tudi v politično-ideološkem delu s svojim članstvom čakajo Društvo še težke naloge. Začeta je pomembna akcija — sodelovanje z delavskimi univerzami: potrebno je, da to ne bo le trenutna, temveč stalna oblika sodelovanja!

Dr. Neubauer je dalje opozoril še na eno važno vprašanje, ki ga je doslej Društvo puščalo preveč vnevar, namreč povezava s sorodnimi društvi v ostalih bratskih republikah in tudi v svetu. Razprava se je dalje dotaknila tudi stanovanjskega vprašanja visokošolskih profesorjev in znanstvenih delavcev. O tem je govoril tov. dr. F. Zavrnik in dejal, da je stanovanjsko vprašanje zelo pereče in da zaradi pomanjkanja primernih stanovanj ne morejo dobiti na Univerzo in druge visoke šole dovolj novega kadra.

Občni zbor so pozdravili: tajnik OSS tov. Fortuna, ki je dejal med drugim, da družba potrebuje tesnega sodelovanja Društva in posameznih njegovih članov na raznih področjih družbenega življenja, v svetih ipd.; tovariš Božnar je pokazal na koristi združenja sorodnih sindikatov zlasti zdaj ob izvajanju splošne šolske reforme — pri tem pričakuje Sindikat prosv. in znanstvenih delavcev od Društva izdatne pomoči; tovarišica Strmolc je v imenu študentske organizacije apelirala na večje povezovanje s študentsko organizacijo pri težnjah za oblikovanje lika študenta kot državljana socialistične skupnosti.

Znova izvoljeni predsednik dr. Neubauer je v zahvalnih besedah poudaril vso pripravljenost Društva, da v bodoče upošteva dobre ideje o sodelovanju s študentsko in sindikalno organizacijo.

Nagrada vajencem: TV sprejemnik

V ponedeljek 11. januarja popoldne so imeli v Vajenskem domu v Kersnikovi ulici v Ljubljani svojevrstno slovesnost. Domska skupnost tega internata se je namreč priključila vrsti onih naših prosvetnih in vzgojnih ustanov, ki so prejemale nagrade za tekmovalce, organizirano lani ob 40-letnici počastitve KPJ in SKOJ.

Vajenci te domske skupnosti so prejeli v dar televizijski sprejemnik in je kakopak potekala izročitev sprejemnika kaj svečano. Domačo dvoranico so napolnili vajenci — v domu jih je 160 — prišli pa so k temu vsekakor pomembnemu dogodku tudi gostje, ki jih je pozdravil v svojem uvodnem nagovoru zastopnik mladine. Mladincem je predvsem čestital k njihovu dosežku organizacijski sekretar Okrajnega komiteja ZKJ Janez Zemljarič, katerega nagovor je bil priznanje delu domske skupnosti, hkrati pa tudi izraz teženja za nadaljnje uveljavljanje Vajenskega doma pri gradnji naše socialistične domovine. Potem sta izrekla mladincem najtoplejše želje še upravitelj doma Anton Gollia in predsednik upravnega odbora.

Vajencem se zdi zelo lepo, da niso bili prezrti; ponosni so na delež, ki so ga doprinesli k tekmovalcu.

Sola v Zavratu pri Idriji: pouk glasbene vzgoje ob glasbenih villoščah

37 dijakinj III. I razreda na Ekonomski srednji šoli v Ljubljani si je pred kratkim omislilo enotne halje iz črnega klota; dijakinje so se navdušile za enotno šolsko obleko na jesenskem zagrebškem velesojmu; v šoli imajo omarice, da se preoblačijo in se sploh — po njihovih lastnih izjavah — kaj dobro počutju v tem oblačilu, po mnenju njihovega razrednika tov. prof. Stanka Toša pa take enotne šolske halje lahko precej prispevajo k ustvarjanju dobrega razrednega kolektiva

Izobraževanje odraslih Pismo iz Addis Abebe v Škofji Loki

(Poseben način šolskega ocenjevanja)

Marsikdo ni imel priložnosti, da bi v času rednega šolanja dokončal to ali ono vrsto šole. Skrb za pošolsko izobraževanje odraslih in mladine pa se je z vsoto resnostjo lotila Delavska univerza v Škofji Loki, ki že drugo leto uspešno izpolnjuje svoje poslanstvo. Poglejmo, kaj vse je že letos ta ustanova storila in kakšne so njene naloge za prihodnje dni.

Za potrebe naše industrije je organizirala petmesečni tečaj za visoko kvalifikacijo v kovinski stroki, katerega se je udeležilo petindvajset ljudi. Ti so uspešno končali šolo in tako smo dobili kvalificirane mojstre. V šolo za osnovnošolsko izobraževanje hodi 63 starejših oseb; največ od teh obiskuje zadnje razrede osemletke. Kot lansko leto, je zelo veliko zanimanje za šolo za starše, katero obiskuje 148 oseb.

Tudi politično petmesečno šolo obiskuje lepo število ljudi. Predavanja so povsod kvalitetna, zato je zanimanje pri ljudeh precejšnje. Delavska univerza pa se je lotila tudi večjih nalog — to je ustanovitev strojne oddelka Srednje tehniške šole v Škofji Loki. Sedaj poteka pripravljalni tečaj za prvi letnik te šole, ki bo začela z rednim poukom s prvim februarjem letošnjega leta. Za to šolo se je prijavilo 57 ljudi, ki so zaposleni v industriji kot kovinostrojari, ključavničarji, orodjarji in podobno. To bo za škofjeloško občino velikega pomena, ker se industrija nenehno veča in potrebe za srednji tehniški kader so velike.

Poleg vsega omenjenega se v okviru Delavske univerze vršijo zvečer jezikovni tečaji za nemščino, angleščino in italijanski jezik. Največ zanimanja je za nemški jezik in angleščino.

V kratkem pa se bo začel tečaj za monterje hladilnih naprav in začela bo z delom tudi strojepisna šola. V republiškem merilu se je s 25. januarjem začel tečaj za računovodje.

S svojim delom je škofjeloška Delavska univerza začela temeljito pomagati starejšim ljudem, da si pridobijo preko šole in raznih tečajev višjo kvalifikacijo in splošno znanje v duhu naše socialistične stvarnosti. To je ustanova, ki s sodelovanjem osnovne šole in gimnazije skuša nadaljevati z izobrazbo in vzgojo vseh tistih, ki so nehali z rednim šolanjem. Upravnik tovariš Andrej Cesen je vložil veliko truda in napora, da je danes ta ustanova poleg ostalih kulturnih ustanov eno od glavnih kulturnih žarišč, posebno za odrasle. Občinski ljudski odbor je s pol milijona dinarjev podprl njeno delo, ostale tovarne pa so prispevale precej denarja in pokazale veliko razumevanja pri njihovih težavah. Ker bo Delavska univerza s svojo dejavnostjo vsako leto več nudila, rabi zato več učilnic in bi nujno potrebno bilo v Škofji Loki sezidati novo stavbo, namenjeno izključno za šolo za odrasle. To je problem, ki je vsako leto večji in ga bo treba čimprej rešiti. Problem, ki je tudi pereč, je v tem, da je treba sedanji ustanovi nuditi tudi precej sredstev za nakup strokovne literature. Sedanja knjižnica je zelo revna, kar se kaže strokovnih knjig, in uspešno bo lahko delovala le, če bo nudila ljudem dobro strokovno literaturo.

vati z izobrazbo in vzgojo vseh tistih, ki so nehali z rednim šolanjem. Upravnik tovariš Andrej Cesen je vložil veliko truda in napora, da je danes ta ustanova poleg ostalih kulturnih ustanov eno od glavnih kulturnih žarišč, posebno za odrasle. Občinski ljudski odbor je s pol milijona dinarjev podprl njeno delo, ostale tovarne pa so prispevale precej denarja in pokazale veliko razumevanja pri njihovih težavah. Ker bo Delavska univerza s svojo dejavnostjo vsako leto več nudila, rabi zato več učilnic in bi nujno potrebno bilo v Škofji Loki sezidati novo stavbo, namenjeno izključno za šolo za odrasle. To je problem, ki je vsako leto večji in ga bo treba čimprej rešiti. Problem, ki je tudi pereč, je v tem, da je treba sedanji ustanovi nuditi tudi precej sredstev za nakup strokovne literature. Sedanja knjižnica je zelo revna, kar se kaže strokovnih knjig, in uspešno bo lahko delovala le, če bo nudila ljudem dobro strokovno literaturo.

»Sodobna pedagogika« 9-10

Zadnja, dvojna številka »Sodobne pedagogike« letnika X-1959 prinaša poleg kazala za ves letnik še naslednje prispevke: Na uvodnem mestu besedo dr. Jože Viljana Vloša »Inteligence in socialistični družbi« — predavanje, ki ga je imel dr. Viljan v okviru seminarja za prosv. delavce-komuniste 6. julija 1959.

Bogdan Osojnik objavlja članek O nekaterih vprašanjih šolstva kot poredih družbenih vprašanjih socialistične graditve.

Dr. Metod Mikuš je prispeval razpravo Kaj lahko prispeva pokup moderne zgodovine k vzgoji socialističnega državljanca.

V sestavku Problemi pedagoške periodike je F. S. obdelal nekatera vprašanja našega pedagoškega tiska. Tomšič Janez pa piše o Bogdana Binterja publikaciji Ob Jadranskem morju.

Ena izmed sodelavk našega lista je že pred kratkim v daljne Etiopije pismo od svoje prijateljice Danice Jelenc, ki je pred časom odšla tjakaj; tovarišica Jelencova je znana družbena delavka, pred odhodom je bila sekretarka Zveze prijateljev mladine okrajja Ljubljana in predsednica pionirske komisije za ljubljanski okraj. Da se tudi v tujini zanima za vzgojo najmlajših in mladine, piše prav pismo, ki nam ga je ljubezno odstopila v objavo tovarišica V. O. Objavljamo odstavke, ki opisujejo sistem šolstva v tem kraju, ker bo za marsikoga zanimiv.

»Kadar smo vsi skupaj, zdaj nas je v Addis Abebi okoli sto, kar pozabimo, da smo tako daleč stran od domovine. Slovenskih družin nas je skupno z ambasadorjem — osem. Precejšnje je število tudi naših otrok. Ob klubu imajo organizirano neko obliko šole, kjer se učijo jezika, zgodovine in zemljepisa. Drugače pa so naši otroci v večini vključeni v francosko šolo, ki je sicer zelo težka in naporna, ima pa zelo moderen in dober sistem dela. Mlajši gredo najprej v tako imenovani »akety«, to je pripravnic, kjer se učijo samo francoski jezik. Po nekajmesečnem delu v tej pripravnici pa jih pošljejo v razred. Običajno gredo v nižji razred od tistega, v katerega bi šli normalno, vendar imajo možnost, da hitro preskačejo v naslednje višje razrede, tako da ti isti otroci, ki so tu dve leti, navadno ne izgubijo na času. Nekoliko težje je v višjih razredih. Nataka je šla n. pr. takoj v razred, t. j. v II. gimnazijo, tu jo seveda tretirajo tako kakor ostale, ki so od vsega začetka v francoski šoli. Imajo dve maturi, in sicer prvo v tretjem, drugo pa v četrtem oz. prvem, ker imajo Francozi to

ravno obratno. Ta zadnja matura je že čista specializacija, torej priprava na fakulteto. Sploh je že vsa višja gimnazija močno usmerjena oziroma prilagajanje sistemu visokošolskega študija. Ob delu jih učijo uporabljati vsi mogoči literaturo, učijo jih oblikovati lastna stališča, skratka močno jih navajajo k samostojnemu delu. Kar pa zadeva upoštevane otrokove osebnosti, je pa minimalno in se temu precej čudim; uporabljajo tudi telesne kazni, predvsem za nižje razrede. Ocenjevanje pa je opisno; vsak mesec sporočijo staršem, ali otrok v celoti uspeva, kakšno je njegovo ponašanje in za katere predmete kaže več interesa in sposobnosti. V višjih razredih je n. pr. takoj: dijak mora doseči na koncu leta skupno 60 točk za redno vseh 8 ali 9 predmetov. Matematika šteje za odlično 30 točk, ostali predmeti po 20, to se pravi, lahko ima dva predmeta odlično in že izdela, z izjemo francoščine — kjer mora imeti najmanj 6 točk, da lahko izdela, v ostalih predmetih pa ima lahko nič točk in vseeno izdela. S tem načinom ocenjevanja namreč dopuščajo da se dijak razvija v tistih predmetih, za katere ima največ sposobnosti in za katere se verjetno kasneje tudi odloči na fakulteti.

No, to sem malo opisala, ker vem, da vas to zanima, ker kakor sem čitala, se tudi pri vas pripravljajo spremembe v podobni smeri. Ob koncu še to. Za jugoslovanske otroke je ob klubu uvedeno tudi pionirsko delo. Obstaja sekcija, kamor so tudi mene vključili, sedaj bomo odred imenovali in ga potem povesali s pionirskimi odredi v naših republikah. To sekcijo vodi neka otroška zdravnica iz Beograda, ki je tu že leto in pol in je delala tudi v naši organizaciji v Beogradu.

SAMOPOMOČ prosvetnih delavcev vabi

Ko je bila redna letna skupščina Samopomoči prosvetnih delavcev za Slovenijo, smo zapisali, da je Samopomoč socialna humanitarna ustanova pravega tovarištva in danes nimamo na tem kaj izpreminjati. Tem manj, ker postaja Samopomoč last vsaj širšega števila prosvetnih delavcev v naši ožji domovini in ni seje, na kateri ne bi bili sprejeti novi člani. Menimo vendar, da je dobro stvar še in še treba priporočati in jo

popularizirati. Zlasti sedaj, ko je upravni odbor Samopomoči okoliščin, ocenjujoč realno vse okoliščine, da se zviša posmrtnina od sedanjih dvajset tisoč dinarjev na trideset tisoč dinarjev, tako da bodo društveni vplačevalci za vsak smrtni primer po 15 din, tedaj po pet dinarjev več kakor doslej. Povišek je malenkosten, sprejeli pa so ga člani Samopomoči sami, ki so 80-odstotno glasovali za to umestno izpremembo. Po aproksimativnem izračunu plača vsak član Samopomoči letno, za vse smrtno primere z upravnino vred, okrog 800 dinarjev. Ta številka sama pove, da obremenitev ni tolikšna, da ne bi našli poti do Samopomoči še tisti prosvetni delavci, ki stoji danes izven nje, češ, »saj sem mlad, ne bom še umrl«. Zal, resnica je le prečesto drugačna! Povšane posmrtnine bodo deležni člani od 1. januarja 1960 dalje. Drži, da bi se število članov Samopomoči prosvetnih delavcev lahko še znatno dvignilo in s tem bi bila tovariška pomoč še bolj poudarjena! V. D.

Pisma uredništvu

Redno poslušam oddajo »Radio-šola« s svojimi učenci. Priznati moram, da so ure v veliko pomoč učitelju in učencu. Ali ne bi bilo pametno uvesti podobne oddaje tudi v tujem jeziku vsaj na dveh stopnjah zaenkrat in pa vsaj enkrat v mesecu? Kako pridem do tega predloga in pa kakaj?

Ne bi rad obširno obrazložil koristnost takih oddaj; le v kratkem povedano: večkrat se lovimo zlasti pri uvajanju direktne metode, če pa navedemo še zraven neenotno in različno izgovorjavo zlasti angleškega jezika po naših šolah, pa je nujno, da imajo učitelji tujega jezika ne le strokovne aktivne in počitniške tečaje, temveč še več.

Morda bi bilo dobro pritegniti k tem oddajam najboljše jezikoslovce — učitelje, ki imajo različno izgovorjavo in so Angleži, Francozi itd. Sodelovali pa naj bi tudi naši najboljši učenci tujega jezika, da bi bila oddaja zanimivejša. Sicer pa premislite o tem še drugi in povejte svoje mnenje. S. Z.

UČNI PRIPOMOČKI

ki so jih uporabljali učitelji 4. in 5. poskusnih razredov osnovnih šol v šolskem letu 1958/59

Pod zgornjim naslovom je izšla v seriji Poročilo Zavoda za napredek šolstva LRS zanimiva brošurca. Njena urednica dr. Iva Segula na kratko očrta v uvodu pota šolske reforme v zadnjih letih. Poudarja, da je vzrok na videz počasnega napredovanja reforme v spoznanju, da je treba prenehati z brezglavim eksperimentiranjem in vedno, kadar uvažamo nekaj novega, pomisliti: kaj, zakaj, kako in v kakšnih pogojih. Tudi ne bodo reformirali šole učni načrti, treba je dati novi vsebini novo obliko — in prav to iščejo v zadnjih letih naši pedagogi.

Leta 1957/58 je bil uveden nov učni načrt v 1., 2. in 3. razredu osnovnih šol. V 4. razredu pa so ga preizkušali samo na 20 šolah v Sloveniji. Naslednje leto je potekal pouk po novem učnem načrtu v 5. razredu šestnajstih šol. Učitelji teh poskusnih razredov so se redno sestajali in diskutirali o svojih izkusnjah. Letos pa preizkušajo na nekaterih šolah učni načrt za 6. razred.

Novi učni načrt je zlasti zahteven pri predmetih družbenih in prirodnih ved. Ne gre več za znanje posameznih predmetov, temveč za dialektični pogled na narodo in družbo. Mladina naj bi s pomočjo razumevanja narode in družbe v njihovi zakonitosti mogla in hotela posegati v družbeno dojanje. To terjajo vedno nove dialektične prijeme. Stari klasični učbeniki niso več primerni. Novih še nimamo, pa tudi ko jih bomo že imeli, bodo morali učitelji še veliko sami prispevati.

Toliko težje pa je njihovo delo sedaj, ko morajo sami iskati vire in sredstva. To je zelo zahtevno in zamudno delo. Zavod je zato želel pomagati vsem tistim učiteljem, ki se prav letos lotijo tega po novem učnem načrtu. Objavili je seznam virov in sredstev, ki jih predvideva učni načrt, pa tudi in zlasti tista, po katerih so učitelji sami posegali.

Pri pregledovanju tega gradiva kaj hitro ugotovimo velike spremembe pri predmetih spoznavanje narode in spoznavanje družbe. Učitelji so

se posluževali zares pestre zbirke najrazličnejših pripomočkov, od starih ustaljenih do najmodernejših: filma, diafilma, episkopa, radijskih oddaj (ne samo šolskih) ekskurzij in dela. S temi sredstvi, ki so jih sami poskali, so skušali izpolniti, odvititi, poživiti in približati predmeta naši stvarnosti na eni strani in mladini na drugi strani. V tej poplavi novih posegov se zdita slovensčina in matematika kot pustota okoli sredi bujnega življenja. Res je, da zgornja predmeta sama silita pedagoge, da ju podajajo življenjsko, vendar ni mogoče verjeti, da ne bi niti en učitelj avstralski svojih ur slovensčine n. pr. vsaj z radijskimi oddajami. Kljub takemu pomisleku, ki je utemeljen tudi v precej majhnem številu sodelavcev — stavištev pa kaže, da bo nujno treba pomagati tema dvema predmetoma z novimi sredstvi in pripomočki. Drugače grozi nevarnost, da bo že tako pičlo zanimanje zanju popolnoma zamrlo.

Knjižnica je zanimiv in koristen poskus. Opozorjamo pa, da ni v prodaji, pač pa jo Zavod za napredek šolstva razpošilja okrajem. E. T.

Naša redovalnica...

Kolkokrat seže šolnikova roka po tanki knjigi. Kolkokrat povzroča njena prikazen strogo tišino v razredu. Toda ne samo tam. Pridejo starši. Želijo vedeti, kako jim otrok v šoli uspeva. Odpreš jo in že iščejo nemirne oč

dvojke, petice, trojke... Vedno smo za to, da starši čim večkrat pridejo v šolo in tako sistematično spremljajo otrokovo delo. Uvajamo redno, tedensko, govornilne ure.

Nerodno ti je, če si že trikrat zaporedoma moral kazati skrbnemu očetu en sam red v prvem polletju. Res je, da je delo v višjih razredih prav zaradi tega otežkočeno. Vendar pa menim, da bi prav ocenjevanju otroka morali posvečati več skrbi. Nujno je, da skoraj vsako uro preverjamo otrokovo znanje. Ali ne pomislite, da nas tudi otroci hitro postudirajo ter vedo: ta sprašuje le ob konferenci, drugi po abecednem redu, tretji začenši z zadnjim imenom v redovalnici. Prav vsako uro ponavljamo in zapisujemo v redovalnico poleg neznanja tudi znanje otroka! Stalno preverjanje znanja pa je tudi silno pomembna oblika dela, ki navaja ali bolje sili učenca k delu. Žalostno je, če predmetnega učitelja ob konferenci ali polletju zadostujeta le dve oceni za vpis v spričevalo. Denimo, da je še ena ocena bila učenčeva smola. Zato proč s takim redovalnjem!

Redovalnica bi morala dihati življenje slehernega učenca. Morala bi spremljati nepretrgoma otrokovo dejavnost. Še vedno so

učitelji, ki učenčeve ocene nosijo skrite kot zaklad v žepnih redovalnicah. Iz njih pa izveljejo ob polletju le eno samo oceno. Nič se ne bi protivili, če bi bili redi sami sebi namen. Toda tu so starši in razrednik. Razrednik želi poznati vsakodnevno situacijo otrokove dejavnosti — prav tako pa tudi starši.

Ne bo odveč, če trdim, da tudi po ocenah posameznih učiteljev lahko sodimo o njihovi vzgojni in učni prizadevnosti. Prav ti go-li redi so nas mnogokrat zavarali. Predvsem tam, kjer je za enajst predmetov bilo le enajst ocen. Jasnejša je slika učenčevega uspeha tam, kjer je za vsak predmet več ocen. Ali se ne zrcali v njih bolj natančno zapisana otrokova pridnost in znanje.

In sedaj nam bodo v razmeroma delikatnem ocenjevanju zelo pripomogle opisne ocene. Zopet pa bo treba paziti, da jih ne bomo prenatno posplošili in se n. pr. z ugotovitvijo: priden, prizadeven, zadovoljili in dodali: »Za prehod v višji razred sposobni«.

Redovalnica postani bolj bogata in razveselili se je bodo vsi: šola in dom. Saj bo tako bolj pravičen sodnik otroku. Navajala ga bo samo na redno, vsakodnevno učenje. Neokaj pa ji bo tudi sedaj neboljen otrok hvaležen.

Javno ocenjevanje v osnovni šoli

Zadnje čase o javnem ocenjevanju mnogo razpravljajo na šolskih in razrednih skupnostih, po mnogih srednjih šolah pa prav sedaj iščemo razne ustrezne oblike, ki naj bi takemu ocenjevanju dale realno podobo. Vprašanje javnega ocenjevanja pa pravzaprav ni popolnoma novo, saj je bilo že dosedaj na mnogih zavodih ocenjevanje več ali manj javno in so dijaki lahko takoj zvedeli za svoj uspeh ali neuspeh pri postavljenih vprašanjih in jim ni bilo treba čakati redne ocenjevalne konference. Vendar je o omenjeno novo vrednotenje dijakovega dela našlo velik odmev pri dijakih, učnem osebju in ne nazadnje tudi pri starših. Prav ocenjevanje je namreč izredno pomembna in odgovorna naloga vsakega vzgojitelja, ki z objektivnostjo in pravičnostjo lahko pridobi ali pa tudi izgubi na svojem ugledu. Mnogo želja, misli in predlogov je bilo že izrečenih v zvezi z omenjenim vprašanjem, zato je prav, da se o stvari pogovorimo tudi z dijaki samimi, ki si včasih stvar lahko zamišljajo napačno, obenem pa je prav, da o nekaterih problemih razmislimo sami. Zato naj bodo omenjene vrstice le povzetek nekaterih misli, ki jih vsak pedagog sicer že pozna, vendar jih včasih

pri vsakdanjem zahtevnem delu le prezre.

Osnovna predavateljeva naloga je, da seznanji dijaka s predpisano učno stvarino in mu jo posreduje na čimbolj dojemljiv način, kar pa včasih, zlasti pri zahtevnejših predmetih naših strokovnih šol, ni vedno lahko. Nič manj težavnejša naloga pa ne čaka predavatelja tedaj, ko je treba oceniti dijakovo znanje. Zavedati se moramo namreč, da znanje zlasti starejši dijaki izredno kritično presodijo svoje znanje oziroma neznanje. Prav na to kritičnost pa naj bo naslonjeno tudi javno ocenjevanje. Ob prizadevanem predavatelju dijaki prav lahko spoznajo, da javno ocenjevanje ne more zmanjšati učnih zahtev, ampak vodi le k še resnejšemu in vestnejšemu delu. Sicer je morda res, da včasih, zlasti v prvih razredih srednjih šol, ponekod najdemo miselnost, da se naj dijaki učijo le zaradi ocene, vendar bo prav pri teh način javnega ocenjevanja lahko pripomogel, da se bo mnenje teh dijakov kmalu bistveno spremenilo. Ob sodelovanju nekaterih intelektualno bistrejših in dojemljivejših dijakov bodo kmalu spoznali, da le resno delo lahko pripomore k uspehu in da niso tega mnenja le predavatelji, am-

pak tudi ostali dijaki. Tako pa lahko postane prav javno ocenjevanje izrazito vzgojni element šolskega dela, ki nehoti širi tudi dijakovo ozorje glede resnosti in pomembnosti vsakdanjega dela.

Bistvo javnega ocenjevanja pa ne more končno sloneti le na tem, da dijaki poznajo predavateljevo mnenje o svojem delu, ki je izraženo v obliki ocene, ampak imajo tudi pravico, da zvedo, zakaj je ocena taka in ne drugačna. To je posebno pomembno tedaj, kadar predavatelji zaključujejo ocene za neko šolsko obdobje, zakaj prav pri tem se lahko rodi mnogo zagrenjenosti in slabe volje. Ako pa dijaku vpiče vseh njegovih tovarišev povemo ne le oceno, ampak tudi glavne vzroke, zakaj smo tako ocenili njegovo delo, če ga samo opozorimo še na druge stvari, ki tudi vplivajo na končno oceno, potem se lahko izognemo mnogim krivdanim občutkom, ki so običajno popolnoma neutemeljeni. Ni pa tudi slabo, če vprašamo dijaka samega, kaj misli o svojem znanju, saj ga ni slišal le predavatelj, ampak ves razred. Zelo redko se bo zgodilo, da bi ob takem vprašanju skušal dijak očitno napačno vrednotiti lastno delo, saj bomo prav pogosto lahko slišali prav nasprotno, ko je dijak sam sebi hujiši

sodnik, kot bi mu morda bil predavatelj. Seveda pa tako delo lahko pride v poštev le po naših srednjih šolah, ker po navadi dijaki nižjih razredov še niso dovolj prizadeti in kritični pri vrednotenju lastnega dela, medtem ko pri starejših tako vrednotenje ne bo nekaj posebnega, ampak le odmev dijakovega življenjskega prizadevanja in razvoja. Vsak predavatelj ve, da je kljub petim znanim ocenam mnogokrat prav težko pravilno in pravično oceniti dijakovo znanje. Vedo pa to tudi dijaki sami, ki nam bodo to radi povedali, če se bomo skušali v primerih urati z njimi tudi o tem pogovoriti. Zato je prav, da prav v takih primerih vprašamo za mnenje o delu dijaka samega, še več, če vprašamo o tem tudi ostale. Zvedeli bomo marsikaj, kar lahko delno vpliva na oceno, kar pa bi zgolj pri formalnem ocenjevanju prezrili. Tudi pri ocenjevanju moramo namreč upoštevati celotno dijakovo osebnost, saj le formalna ocena ne more biti vedno popolnoma pravična.

S tem pa smo se približali glavnemu problemu ocenjevanja, ko pri tem sodeluje razred. Ze po dosedaj omenjenih mislih je popolnoma jasno, da tudi pri takem ocenjevanju v glavnem sodeluje predavatelj, dopušča pa, da tudi dijaki povedo svoje mnenje in to mnenje po trezni in objektivni presoji tudi upošteva. Tako razume javno ocenjevanje danes ve-

čina našega dijaštva, tako razumejo problem lahko vzgojitelji in prav gotovo je, da bodo z njim soglašali tudi starši. Tako skupno delo prinese namreč tudi tako neprijetni zadevi, kot je spraševanje, neko sproščeno, kajti dijaki takoj začutijo, da je skrito v njem nekaj več kot zgolj predavateljeva sodba ali obsodba. Začutijo, da je tako ocenjevanje le vrednotenje njihovih dela, da je v njem skrita velika prizadevanje po pravici in upoštevanju njihove lastne osebnosti. Ure spraševanja in ocenjevanja niso več ure strahu, ampak iskrenega prizadevanja in zbranega dela. Seveda pa tako spraševanje zahteva tudi predavateljevo osebno koncentracijo in pozornost, ki ne sme biti skrita le v urah, ko posreduje dijakom novo učno snov, ampak tudi v urah, ko jo skupaj obnavljajo in ocenjujejo dijakovo do-jemanje. Tako pa je delo le tedaj, če vidijo dijaki v predavatelju osebnost, ki ji lahko popolnoma zaupajo, tudi tedaj, ko njihovo mnenje ni vedno enako z mnenjem predavatelja. Mislim, da je razumljivo, da je popolnoma odveč skrb nekaterih vzgojiteljev, ki menijo, da bo z javnim ocenjevanjem oslabela njihova avtoriteta. Nasprotno, prav lahko se zgodi, da se s takim delom le utrdi in poveča dijakova zaupljivost tudi v drugih primerih, ko smo včasih z dijaka lahko življenjsko še mnogo pomembnejši

kot pa trenutne ocene. Saj se ravno v teh letih utrjuje dijakov odnos do sveta in življenja. Zato ni popolnoma vseeno, ali bo dijak zašutil v predavateljevem delu prizadevanje za resnico in objektivnost ali pa zgolj suboparno izvrševanje dolžnosti. Spomnimo se le na svoje vzgojitelje, ki so prav gotovo zapustili tudi v naši notranjosti vtis, ki še danes ni pozabljen. Stara pedagoška resnica, da mora biti vzgojitelj človek z veliko mero objektivnosti, ni le prazna beseda, ampak življenjska resnica, ki mora imeti veljavo tudi v naši sodobnosti.

Doslej smo omenili o javnem ocenjevanju le nekaj načelnih misli, prav pa je, da omenimo še nekaj stvari, ki se dotikajo praktičnega dela. Popolnoma je razumljivo, da v šoli zaradi pomanjkanja časa ni mogoče vedno in povsod uveljaviti javni način ocenjevanja. Mnogokrat raste pred nami podoba učenčevega znanja skoraj mimogrede od ure do ure, čeprav moramo tudi tu paziti, da je taka podoba resna. Zgodi se lahko, včasih popolnoma nehoti, da se naše osebno mnenje o dijakovem delu opre na neko splošno mnenje, ki si ga predavatelji ustvarijo ob izmenjavanju misli o določenem dijaku. Vendar so običajno pri tem vedno na boljšem dobri dijaki, medtem ko so dijaki, katerih znanje je skromnejše, pri tem lahko občutno prizadeti. Zato se mora-

Zbir Kranjčevih črtic in novel

Med domačimi novitetami, ki jih zapazimo na knjižnem trgu, se poleg Brevkove knjige najčisteje pojavlja Kranjčeva. Tokrat pa smo dobili v knjižnici Kondor zbir Kranjčevih črtic in novel, ki so bile že natisnjene v predvojnih revijah. Urednik izbora Janko Liška je poimenoval knjigo po eni od teh — »Kruh je bridka stvar«.

V predvojnih časih je bila naša ožja domovina prvenstveno agrarna dežela. Zato ne preseneča, če se je večidel pripovednikov snovno vezal na zemljo, le da so literarno z različnih aspektov prikazovali kmečko življenje, odnos do zemlje in problematiko. Miško Kranjec je bil med prvimi realisti, ki je socialno zajel kmečko vprašanje ter ga literarno podal brez olepšav, prikazal življenje prekmurskega (malega) človeka v pristni neposrednosti. V Kranjčevem pripovedništvu je zadobila socialna stvarnost toliko razpon, da je ta pojav pomenil ne le novost v slovenski literaturi, marveč tudi prelom v dotedanjem gledanju na kmečko življenje in problematiko ter prikazovanje kmečkega proletarca. Enak delež v tovrstnem pripovedništvu gre seveda Prežihovemu Vorancu in Antonu Ingolču. Naglasiti velja, da so prav ti pisci z nekaterimi deli literarno neposredno sledili časovnim pojavom in aktualni problematiki kmečkega vprašanja.

Resda ima Kranjčevo pripovedništvo prekmursko obeležje, kot realističen pisatelj je podal verno podobo preprostega, težkega življenja v Prekmurju z vsemi značilnostmi in posebnostmi.

NOVE KNJIGE IN REVIE

Muck Anton: Prehrana domačih živali. Univerza v Ljubljani, Fakulteta za agronomijo, gozdarstvo in veterinarstvo. Ljubljana, Državna založba Slovenije 1959. Knjiga je namenjena študentom agronomije in veterinarstva pa tudi živinorejcem. ki delajo v praksi.

Nemščina ni težka. I. Ljubljana, Državna založba Slovenije 1959. Učbenik za odrasle začetnike. Sestavil Pavel Karlin s sodelovanjem Manca Štore.

Človek izkorišča naravne sile. Ljubljana, Državna založba Slovenije 1959. Priročnik za učitelje petega razreda pri predmetu »Spoznavanje prirode«. Sestavil Ljuba Kozina in Ruža Velkoverh.

mi, ob tem pa je ljudi, njihovo čustvovanje, tragiko izoblikoval tako stvarno, da iz njihovega življenja razberemo misel, ki je bila po socialni vsebini skupna tako Prekmurju kot Beli Krajini all Notranjski. Ob prekmurski panorami s svojevrstnimi značilnostmi je podal prikaz bednega, enolično vsakdanjega življenja, ki pozna svoje lepote kljub trdi borbi za vsakdanji kruh, s socialno osnovo svojih pripovednih del pa je pokazal na problem, ki ni zadeval le Prekmurja.

Tudi črtice in novele, ki so zbrane v tej knjigi, izražajo vse značilnosti Kranjčevega pripovedništva. Zgodbe pripovedujejo o malih ljudeh, ki si želijo sreče in služijo daleč od doma, kamor jih je privedlo življenje, ker doma ni bilo kruha. Vračajo se domov, eni zato, da bi vsaj en dan preživeli med svojimi, kjer so jim tekla otroška leta, drugi se vračajo s sezonskega dela, morda v upanju, da bodo lahko ostali na domačiji in živeli z družino. Dogle gre v mesto, kjer sluti lepo življenje, a umre zapuščen za obupnim občutjem samote. Vse zgodbe pa so uglasene v istem spoznanju: Kruh je bridka stvar.

Ljudje v Kranjčevih novelah in črticah so upodobljeni z značilno epsko širino. Stilno se nam pisatelj pokaže v različni luči, zdaj z odmerjeno zgoščeno pripovedjo, zdaj z lirčno meditativnostjo, ki pa jo pregre površinska epika, ki se prilaga vsebini. Včasih pa tudi pogrešamo izbruseno podajanje. Kranjčevi ljudje ne iščejo konfliktov v življenjskih situacijah, bliže so pasivnosti kot pa aktivnemu posegu. Kljub temu, da se jim sanje in upanje v srečo podirajo, jih vitalna sila obdrži v veri, da bo življenje vendarle še lepo. Psihološko so osebe enostavno upodobljene, psihološki moment začetimo bolj iz nastale situacije kot iz poglobljene analize.

Spremo besedo in opombe je napisal Janko Liška. Skiciral je pisateljevo življenje in označil novele in črtice, v opombah pa je razložil manj znane besede. Knjigo se prilagaja reprodukcije Doreta Klemenčiča-Maja, Ludvika Vrečiča in Karla Jakoba. Ob koncu najdemo kratek pregled življenja in dela omenjenih umetnikov.

Ivan Meštrović: Kosovka devotka

Takih pesmi nima noben narod

Ob knjižici srbske in hrvaške ljudske epike

Mladinska knjiga je natisnila v knjižnici Kondor izbrane pesmi »Srbske in hrvaške ljudske epike«. Urednik Janko Jurančič je izbral sedemnajst ljudskih pesmi iz bogate ljudske srbske in hrvaške ljudske izročila; le te kljub skromnemu številu nudijo prgišče starodavne lepote anonimnega pesništva.

Pesmi so natisnjene v srbohrvaščini, verzji so apostrofirani z ustreznimi naglasnimi znamenji. Ta izbor je namenjen prvenstveno šolski mladini, ki že delj časa pogrša tovrstno narodno blago. Urednik je iz raznih ciklov ljud-

ske epike izbral pesmi, ki so po vsebini in obliki med najlepšimi ter jih kronološko razvrstil. Ko prebiramo pesmi, lahko le znova občudujemo preprosto oblikovane verzje, ki pa so tako polnokrvni, umetniško polni, siloviti, da navkljub patini časa starodavna lepota ni izgubila svojega leska. Pred več ko 130 leti je pisal Jakob Grimm Vuku Karadžiću: »Takih pesmi nima noben narod in jih nikoli ni imel«.

Janko Jurančič je napisal spremno besedo, opombe in slovarček. Brez slovarčka bi se šolarji pa tudi pedagogi težko znašli, saj so nekatere besede, ki jih najdemo v slovarčku in opombah že prešle iz vsakdanje uporabe, ostale pa so kot značilne sestavine ljudskega izrazoslovja v ljudskem izročilu. Vestno napisana spremna beseda nas seznanja o obsegu in vrednosti srbohrvaške ljudske epike, o njenih zapisovalcih, le da se je avtor ustavl

pri Vuku Karadžiću. Tehtne so postavke, ki jih je navedel avtor, ko je spregovoril o nastajanju ljudske epike, življenju epike in se zavzel za Djuričevu tezo, ki pravi, da se je lahko ljudska epika ohranila le zato, ker je ljudstvo životvorno ohranilo poezijo, ki je bila po svobodoljubnih težnjah izraz ljudskega duha. Iz spremne besede zvezmo še o motivih, ljudskih pevcih ter jeziku in stilu epike.

Med reprodukcijami, ki žal niso najbolje uspele, vzbujajo spoštovanje Meštrovičevi kipi iz Kosovskega cikla. O kiparju je zapisal gloslo K(arel) D(obida).

ANKETA

Filozofsko in sociološko društvo Ljudske republike Slovenije s sodelovanjem Pedagoškega društva Ljubljana pripravlja anketo o delu in položaju učiteljev na osnovnih šolah. Poleg splošnih podatkov o družinskih razmerah in izobrazbi naj bi vsi učitelji črtili materialne in socialne razmere, v katerih živijo, navedli kakšni so pogoji za delo na šoli, kako se udeležujejo izven šole ter ob katere težave so zadel pri svojem pedagoškem delu in kako se na šoli uveljavlja družbeno upravljanje.

Anketa je anonimna zato, da bi vsakdo napisal prav od srca tako, kakor sam misli in čuti o vseh težavah pa tudi o lepotah svojega pedagoškega poslanstva. Varoval naj bi se praznega besedičenja in napisal o razmerah na naših šolah stvarno in jasno sliko, ki naj bo podprta z nespornimi podatki. Odgovori bodo dali za vsakega stopnjo njegove zvestosti in poglobljenosti v družbeno in pedagoška vprašanja. Analiza podatkov, ki jih bomo dobili z anketo, nam bo lahko dala velik prispevek za nadaljnji razvoj naše osnovne šole; vsakdo, ki sodeluje v anketi, prispeva delež v tem delu.

Vprašalne pole bodo dobili učitelji v začetku februarja, izpolnili naj bi jih takoj in tudi takoj odpisali.

L. S.

Revija »Otrok in družina« naš pomočnik

Mislím, da se ne motím, če trdim, da je naša revija »Otrok in družina« naročena vsaka šola v naši republikí in da je naš učiteljev, ki je ne bi od številke do številke z veseljem in zantmanjem prebirali. Mnogi so nanjo tudi naročeni.

Tudi pri nas je tako, veselimo vsake nove številke, saj je to naša edina revija, ki zajema, razčlenjuje, pojasnjuje in nakazuje vsa vsakodnevna vprašanja družinske in družbene vzgoje mladega rodu. Največja odlika revije je pa vsekakor ta, da govori o vsem, kar tare takó mestno, kot delavsko ali kmečko družino na podeželju, česar o nekaterih drugih mesečnih revijah ne bi mogli trditi. Priprečani sem, da je revija v veliko pomoč tudi marsikateremu učitelju in ker radi segamo po njej, jo radi beremo, si iz nje marsikaj zapomimo, se mi ne zdi prav, da stalno samo neke registriramo izid številke z navedbo člankov, ne povemo pa, kaj je dobro, kaj bi

si še želeli, kaj nam ni všeč. To bi morali storiti predvsem mi prosvetni delavci, če namreč mislimo, da je to osrednja pedagoško vzgojna revija, ki nam naj temeljito pomaga pri vzgoji otroka in družine.

Funkcija učitelja kot družbene delavca in šole kot družbene ustanove so v našem sedanjem in perspektivnem razvoju take, da se za uspešno delo nujno morajo strniti vse sile, ki otroka vzgajajo tako ali drugače in ki žele iz njega iz tega ali onega interesa napraviti človeka, katerega mi bo pri nas lepo in dobro in prijetno. Te sile so vsekakor doma, šola in družba. Če je res, da ima revija samo okrog 10.000 naročnikov, potem je to pač odločno premalo. Vemo, kako težko in podarji odmirajo zastareli in danes mnogi nemogoči nazori; brez primernega čtiva, ki mora včasih prinesiti tudi revolucionarne članke, da tu in tam zamajejo staro miselnost, bo naše delo še dolgo težko, bodo otroci še dolgo postajali doma eno, v šoli drugo. V zadnji številki »Otrok in družina« je v članku H. Puharjeve, ko obravnava vzgojo in pouk o spolnosti, napisano tudi: Ali se bo naše učiteljstvo tega lotilo s prizadevanjem? In v istem članku: učitelji ne bodo mogli biti učitelji in vzgojitelji svojih učencev, marveč bodo morali biti tudi učitelji njihovih staršev. Če je temu tako, in ker je tako, imamo v reviji »Otrok in družina« pomočnika, kot boljšega danes ne moremo najti. Poznam šolo, v bližini Ljubljane, z mladim učiteljskim in profesorskim kadrom, kjer se se osnovna načela reformirane šole globoko in široko razrasla po učilnicah, po hodnikih, v zbornicah, na roditeljskih sestankih, na konferencah ZK in SZDL. V tem kraju imajo okoli 100 naročnikov na revijo, naročnike so dobili samo na roditeljskih sestankih. Starši imajo vedno sto in sto vprašanj. Spomni se na članek v reviji, preberi ga, takoj bo nekaj novih naročnikov. V šoli za starše, pa tudi sicer v razgovorih, sem videl, s kakim zanimanjem razpravljajo naročniki revije o vsem, kar kakorkoli vpliva na razvoj in rast otroka, še posebej pa, če so o tem tudi brali. Sicer pa, kot sem že dejal, najdemo tudi učitelji v reviji dosti pedagoških namigov. Ali se nam ni še nikoli zgodilo, da nismo bili trdnopriprani o odgovoru, ki smo ga dali tem ali onim staršem, katerih otrok je med težko vzgojivimi? Posvetovali smo se pa se še lovili z nasveti.

mo potruditi, da vzbudimo pri dijakih zavest, da ne more problem javnega ocenjevanja obseči le ure rednega preverjanja znanja, ampak da moramo upoštevati tudi drobno sodelovanje in prizadevanje pri vsaki uri. Tako pa bomo nehote vzbudili zanimanje tudi za vse ostalo delo, zakaj prav gotovo je, da bodo mladi ljudje res hoteli biti popolnoma pravični sebi in tovarišem.

Posebno pozornost pa posvetimo tudi pri novem načinu dela tistim, ki snov dojemajo težje, zakaj le tako smo jim lahko popolnoma pravični. Občutili bodo, da jim želimo pomagati, da razumemo njihov položaj, vendar osnovnih zahtev ne moremo zmanjšati, če hočemo biti zares pošten in objektivni. Seveda z javnim ocenjevanjem ne bo mogoče odpraviti vseh problemov, ki jih srečujemo pri šolskem delu. Predavatelj sam bo moral še vedno prispevati k ocenjevanju svoj delež, ki prav gotovo ne bo majhen, a zato vseeno utemeljen na resnem in kritičnem dijaškem sodelovanju. Mislím, da je tak pogled na pomen in realizacijo javnega ocenjevanja še najbolj pravičen dijaku kot predavatelju. Čas sam pa bo pokazal, da je tak način dela v naših srednjih šolah popolnoma sprejemljiv in sodoben, saj temelji na demokratičnosti in upoštevanju sodobne psihologije.

Janez Plestenjak

Mnenja sem, naj bi ZPM po-

Učni pripomočki — flanelogrami

Izšla sta prva dva težko pričakovana večbarvna flanelograma Mladinske knjige.

Od železove rude do jekla

Strokovno uredil in napisal pripombe prof. Janez Tomšič, spremno besedilo je napisal prof. Bogdan Uratarič, podobe naslikal prof. Radovan Klopičič.

Od zrna do kruha

Strokovno uredil in napisal pripombe prof. Janez Tomšič, spremno besedilo napisal dr. Peter Us in podobe naslikal akademski slikar Rudi Gorjup.

Flanelogrami so moderen in učinkovit učni pripomoček, ki jih lahko naročite pri **MLADINSKI KNJIGI, LJUBLJANA, Tomšičeva 2, in v vsaki knjigarni.**

KULTURNI GLOBUS

Naši umetniki na grafični razstavi v Luganu. V Svici prirejajo vsako leto mednarodno grafično razstavo. Pred dvema letoma je na taki razstavi v Luganu prejel Zlatko Prica nagrado in posebno priznanje. Letošnja razstava bo trajala od 14. aprila do 12. junija, udeležili pa se je bodo tudi starje naši grafiki. Umetniški svet Zveze likovnikov in umetnikov Jugoslavije je odločil, da se grafične razstave udeležijo Anka Prešernik iz Novega Sada, Janez Bernik iz Ljubljane, Ordan Petčević iz Zagreba in Marko Kršmanović iz Beograda.

Stoletnica rojstva Čehova. Letos poteka stoletnica velikega ruskega novelista in dramatika Antona Pavloviča Čehova. Povsod po svetu bodo počastili obletnico na različne načine, v SZ pa pripravljajo številne slavnosti, predavanja itd. A. Derman je napisal obsežno študijo »O mojstrstvu Čehova«, izšel pa je zbornik spominov sodobnikov Čehova, v »Spominih na Čehova« so odbrani najbolj pomembni memoarni zapisi izpod peresa M. Gorkota, V. G. Korolenka, A. Kuprina, Stanislavskega, Nemtoviča-Dančenka ter drugih.

Zanimive izjave Irvinga Stona. Irving Stone je dal nekaj zanimivih izjav novinarjem. Dejal je, da je bil zelo vesel neposrednega stika z nami, štiri ljudi, ki je bil v Jugoslaviji. Zal mu je, da ni mogel spoznati naših književnih del, zato pa ga je navdušila upodabljalova umetnost. Pisatelj meni, da naša kvaliteta dela ne zastajajo za francoskim slikarstvom in kiparstvom. Prepričan je, da bi razstava izbranih del jugoslovanskih upodabljalovih umetnikov v vseh večjih mestih ZDA doživela velik uspeh. I. Stone bi bil tudi sam pripravljen pomagati.

Arheološka odkritja v Perziji. Skupina francoskih arheologov je ponovno prišla z izkopavanjem v bližini starega mesta Susa, ki je bilo v 13. stoletju pred našim štetjem veliko veliko središče. Ze pred dvema letoma so odkopali več svetišč, moške in ženske kipe ter kipe živali. Najznamenitejša odkritja pa je bilo odkritje dvorca, saj je to prva stavba, ki ni bila posvečena verskim obredom.

Nagrada glasbene kritike v Franciji. Združenje glasbenih kritikov vsako leto podeli nagrado za najuspešneje izvedbo opere in baleta v Franciji. Nagrado za najboljšo operno izvedbo je prejel Opera iz Lyona, ki je predvajala Wagnerjevo Tetralogijo, med baletnimi prireditvami pa je najbolj uspešna skupina iz Rotena, ki je predvajala balet po Schubertovi »Nedokončani simfoniji« v koreografiji Petra van Djkka.

Česke lutke na razstavi v Parizu. V pariškem Muzeju dekorativnih umetnosti so priredili razstavo enega največjih lutkarjev Jirija Trnke. Jiri Trnka razstavlja najbolj poznane like iz svojih lutkovnih iger ter ilustracije. Ilustracije ponazarjajo nastanek posameznih lutk. Največ zanimanja so bile deležne lutke iz »Starih čeških legend«, »Slavčica« in »Dobrega vojaka Svejka«.

Ugleden profesor o kraterjih na Luni. Alfred Ritmann, profesor na inštitutu za vulkanologijo v Katamji pripravlja znanstveno delo, kjer bo skušal dokazati, da so kraterji na Luni vulkanskega izvora.

Shakespeare v prozi

V literarni zgodovini stoji nekeje ob strani posebna vrst, ki jo označujemo kot prireditve originala. Tako prireditev je namenjena predvsem mladim bralcem, ki bi jim bilo originalno, literarno delo pretežko. Opravičilo za to, da dobi umetnina drugo podobo najdemo prej v pedagoškem hotenju, da bi prirejeno delo vzbudilo pri mladim bralci zanimanje za original, da bi priredba tvorila most do neokrajne umetnine, kot pa v estetski metamorfozi iz vezane besede v nevezano ali iz dramske oblike v prozo in podobno. O vrednosti prireditve doslej nismo takorekoc nicesar sišali, daji je ocitno, da ima kvaliteta prireditve literarnega dela svoj smoter in učinek med mladino.

Med znanimi prireditvami najdemo pravilice iz Tisoč in ene noči, prirejeno Hiljado in Odisejo in ne nazadnje Pripravke iz Shakespeara, ki sta jih priredila Charles in Mary Lamb. Knjigo je natisnila konec leta Mladinska knjiga v prevodu dr. Ivana Crnoga. Pesmi pa so ostale v prevodu O. Zupančiča. Čeprav nosi prva izdaja tih pravilice v angleščini častitljivo letnico 1807 in so odlele tudi drugi prirejali Shakespeara, je prirediteljsko delo brata in sestre Lamb ostalo priljubljeno tudi v našem času, daji bi se dalo oporekati avtorjema, ki sta uvrstila med Shakespeareova dela tudi Perikleja, kralja turskega, čeprav je imel pri tej drami Shakespeare le majhen delež, med priredbe pa nista uvrstila zgodovinskih dram. Upoštevati pa moramo, da tedaj Shakespeareovo delo ni bilo tako raziskano kot danes.

Ne navadno zveni, da se je svoječasno poskusil literarno uveljaviti Charles Lamb s poezijo, esejji, dramami in kritikami, vendar bi čas za brisal njegovo ime, da ni pridobil

sloves večšega esejista, na kontinentu pa soprireditelja Pripovedk iz Shakespeara. Charles Lamb je priredil šest tragedij, Mary pa strinjaj komedij, od teh jih je več priljubljenih. Pripovedke so prirejane tako, da vsebuje osrednji del zgodbe etični problem. Avtorja sta opustila stranice motivnih prizorov, tako da ostane zgodba bralcu kar se da pregledna in jedra, brez težavne zapletenosti, ki je Shakespearu blizu zlasti pri priljubljenih motivih. Osrednji del zgodbe pa je podan dovolj skrbno, da lahko izlučimo idejni svet Shakespeara ter poznamo etično razsežnost njegove miselnosti.

Ob koncu knjige najdemo Besedo bralcem izpod peresa avtorja ter kratko študijo Franceta Koblarja. Nekaj besed o Shakespearu in njegovem delu. Koblar je z zgoščeno besedo predočil bralcu tedanji čas. Shakespeareovo osebnost, vendar ne bi bilo odveč, ko bi omedrili še nekaj prostora za nekoliko podrobnejšo analizo Shakespeareovih dram in problematiko njegovih del ter osebnosti. Šolska mladina bi tako pridobila vir, ki ga že dolgo pogreša.

Prevajalec je moral — kakor prireditelj — težiti, da bi kar se da ohranil bogastvo Shakespeareovega jezika, pri tem pa se mu je ponudila priljoznost, da se je lahko naslonil na doslej prevedena Shakespeareova dela, kar bi mu bilo v oporo. Pripovedke iz Shakespeara so doživle pri nas drugi natis, kar prita o potrebi po tovrstnih delih. Priredba Shakespeareovih dram v obliki pripovedi pa nudi mlademu bralcu dovolj lepega, da vzbudi fantazijo in začetni korak v estetski vzgoji, saj se je mogoče približati Shakespeareovim dramam »šele z mnogim znanjem in življenjsko pripravo« kot je zapisal Franco Koblar. Knjigo je opremil Branko Simičič. I. G.

NOVA KNJIGA V ZBIRKI LEVSTIKOV HRAM

MLADINSKA KNJIGA je izdala slovito delo slavne pisateljice **LIONA FEUCHTWANGERJA:**

Goya ali trnova pot spoznanja

roman o španskem dvoru in o prvem kraljevem slikarju — revolucionarju Franciscu Goyi

Pohitite, da ne boste prepozni, ker je za knjigo veliko zanimanja.

Naročniki zbirke Levstikov hram dobe to knjigo po subskripcijski ceni 990 din. Zahtevajte prospekt v najbližji knjigarni ali pa pri **MLADINSKI KNJIGI — Ljubljana, Tomšičeva 2.**

Atenka Gerovic

Nekaj o risalnicah na osemletkah

Likovna vzgoja ni luksuz

Zadnje čase so začeli po vsej naši republici graditi nove šole, največ osnovne. Prosvetni delavci, ki v novih poslopih poučujemo preizkušamo vsak dan dobre in slabe strani šolskih prostorov. Nove šole bodo služile še desetletja. Zato je prav, da je dobrih strani čimveč in napak čimmanj. Prav bi bilo, če bi prosvetni delavci-praktiki opozarjali javnost na svoje izkušnje. Prav bi bilo tudi, če bi se na te izkušnje ozirali tudi investitorji in projektanti, seveda v okviru materialnih možnosti.

Kot likovni pedagog v osnovni šoli bi opozorila na nekatere probleme v zvezi z gradnjo risalnice.

Nov učni načrt predpisuje v okviru likovnega pouka poleg risanja tudi slikanje s tempero in akvareli, modeliranje z glino, dela s škrobom, želatino in mizariskim klejem, žico in kladivom, tiskanje s tiskarsko barvo itd. Vse te materiale je zaradi snage učilnic nemogoče uporabljati v razredu. Če uporaba tuša in tempero lahko privede do majhnih nesreč. Otroci se zato počutijo pri likovnem pouku v razredu neoprežene. Delo je ovirano.

Vsak razred tudi ne more imeti svoje serije orodja za likovni pouk. Selitev čopičev za tempero, steklenih palet, soda za glino, pribora za tiskanje grafike, deščic, na katerih modeliramo, kuhaliha, loncev za klej, želatino in škrob itd. iz razreda v razred, iz nadstropja v nadstropje vsaki dve uri je strahoviti fizični napor za učitelja in učence. Razen tega se zaradi selitve materialov in orodja skrajša delovni čas likovnega pouka.

Nekateri direktorji predlagajo, naj bi se v razredih delalo pač samo to, kar je tehnično mogoče. Tako kompromisno stališče pa prikrajšuje učence za vse tehnike plastičnega izražanja (in s tem v zvezi na razvijanje prostorskih predstav), za grafične tehnike (in s tem v zvezi za spoznavanje področja grafične umetnosti in industrije) itd., kar ni vseeno.

Drugod svetujejo direktorji, naj se vsa »umazana« delala (in to je večina likovnih tehničnih opravil) opravlja v delavnici za tehnični pouk. To je mogoče v šolah z zelo majhnim številom oddelkov, kjer ni težav s koordinacijo urnikov. Vendar bi morala biti taka učilnica kombinacija tehnične delavnice in risalnice, kjer bi upoštevali prav tako vse potrebe tehničnega pouka kot tudi likovnega (kvadratura, osvetljava, primerne risalne mizice,

obdelava poda in sten, povodov in tako dalje). Nikakor pa ni mogoče kombinirati risalnice z delavnico za tehnični pouk na šolah z večjim številom oddelkov, ker bi bila koordinacija urnika nemogoča, saj bo delavnica vedno zasedena, prav tako pa je tudi vsak dan likovni pouk.

Gradbeni normativi za gradnjo šol v naši republici predvidevajo gradnjo risalnice na osnovnih šolah od vključeno 8 oddelkov dalje. Ta risalnica pa naj bi bila vseskozi kombinirana s sobo za glasbeni pouk. Če je taka učilnica zidana v skladu s potrebami likovnega pouka in če je toliko večja, kolikor zahteva površino klavirja in event. drugega inventarja za glasbeni pouk, ta kombinacija likovnega pouka ne bi ovirala. Mogoča pa je le na šoli z 8 oddelki, kjer bi bila učilnica zasedena za likovni pouk le 16 ur na teden. Ker pa so in bodo še dolgo domala vse naše šole dvojno zasedene, je v šoli gradnja za 4 oddelkov 36 ur likovnega pouka tedensko. To je nemogoča predvidena kombinacija. Bolj pa je kombinacija z glasbenim poukom onemogočena na šolah s 36, 42 oddelki, na kakršnih poučujemo in sem poučevala zadnja leta. Na takih šolah ne morejo priti vsi oddelki na vrsto niti za likovni pouk v posebni učilnici, kaj šele za glasbenega. Pri tem bo glasbeni pouk za vedno obojen na selitev učilnice v učilnico, ker bodo verjetno dajali prednost likovnemu pouku zaradi večjih tehničnih težav.

Kljub vsem tem razlogom in kljub opisanim gradbenim normativom pa grade danes šole celo z večjim številom razredov sploh brez risalnic. Zakaj? Prvi vzrok je gotovo pomanjkanje potrebnih sredstev. Če je trenutno tako, bi morali projekt predvideti vsaj možnost naknadne graditve prostorov za likovni pouk, investitorji pa se truditi, da bi se zgodilo to in tam.

Dogaja pa se, da so na razpolago sredstva za relativno kar razkošno opremo šolskega poslopija. In vendar risalnice ne grade, čeprav likovni pouk pod takimi pogoji ne more biti enakoveren. Zdi se mi, da je vzrok tega pojava v zastopavljeni pomena likovnega pouka. Včasih silimo namreč, da je likovni pouk »stranski«, »lažji« predmet, ki »ni vreden«, da se poučuje pri likovnem pouku »moderna umetnost« in »pakiranje«, itd. Tako mnienja izvirajo iz podedovane kulturne zaostalosti naše generacije na likovnem področju. Nihče pa nima pravice vplivati zaradi svoje nepoučenosti in nezavestnosti v katerikoli smeri na izgradnjo materialne osnove bodočega šolsstva in kar se s tem mlademu rodu razvoja v tudi kulturno bolj vzgojene in izobražene ljudi, kot pa smo mi.

KOMU JE RISALNICA NAMENJENA

Vsem učencem od prvega do osmega razreda. Učni načrt zahteva v skladu z interesi likovne vzgoje otrok že v prvem razredu slikanje s krijočimi barvami, modeliranje z glino, lepiljenje itd., kar je v učilnici oteženo. Poučevala sem v risalnici že vse razrede in to z uspehom.

Pomislek: Ali lahko učenci prvega razreda uporabljajo iste risalne mizice in stole kot učenci osmega? Tudi to sem preizkusila. Imela sem mizice z naglono gornjo ploščico, ki jo je bilo mogoče rezultirati v vodoravno lego. Nižji razredi so risali teže, višji pa do potrditve stojeli ali sedeli.

Nov pomislek: Likovni pouk traja 2 šolski uri. Ali lahko otroci stoji

lijo toliko časa? Otroci na prvi stopnji šolanja nikdar ne rišejo cell dve uri. Mnogo več časa pa porabimo s tehničnimi pripravami in pospravljanjem, ker je treba tudi tega otroka naučiti. Zato dve uri likovnega pouka nista preveč.

Risanje stoji je v prvih razredih nujno tudi iz drugih razlogov: Otroci na tej stopnji še ne izražajo drobnih detajlov. Zato delo od blizu nima smisla. Z večje razdalje pa imajo lepši pregled nad izdelkom, kar omogoča kompozicijo. Stojča drža je tudi primernejša, če hočemo utrditi sproščeno potezo roke, ki naj se pri risanju giblje v rami in ne v zapestju ter pravilno držo čopiča, svinčnika in drčala (čimbo) na dolgo, ne tik pri konici). Te osnovne tehnične zahteve risanja in slikanja pa moramo naučiti in utrditi prav v nižjih razredih.

Zato ni prav, da gradbeni normativi ne računajo za uporabo risalnice tudi za nižje razrede. Prav tako naj bi pristali na to tudi direktorji. Vseh stopnji risalnice celo kako uporabne za njih ne izrabijo ker ne upoštevajo zahtev in možnosti reformiranega likovnega pouka.

Če bomo uporabljali risalnice tudi za nižje razrede, pa jo bomo potrebovali že v šolah z manjšim številom oddelkov kot na so predvidevali doslej gradbeni normativi.

ALI JE POTREBEN KABINET ZA LIKOVNI POUK?

Gradbeni normativi ga sploh ne predvidevajo. Dočim predpisujejo za večje šole kabineete za biologijo, kemijo in fiziko, naj bi imeli ostali predmeti skupen kabinet. Sem spada glasbeni pouk, zemljepis in zgodovina, matematika, tehnična vzgoja in likovni pouk. Ta skupni kabinet je predpisan že za šole s 4 oddelki. Manjše šole kombinirajo ta kabinet tudi z biologijo, kemijo in fiziko.

V kabinetu za likovni pouk pa shranjujemo naslednje: 1. Vse material in vse orodje za likovni pouk: moji učenci ne nosijo od doma papirja, blokov, čopičev, barv itd. Zakaj? V vsakem razredu je vedno nekaj takih, ki redno pozabljajo material in orodje doma. Sedeti morajo brez dela (in domov) ali pa čakati med uredi priključni za del učne ure). Zato rajši kupimo v začetku leta skupaj vse potrebšče, razdelimo jih učencem pred ured. Od tega pa imamo še nekaj korist: Potrebno nam je manj materiala in orodja. Za vse razrede, ki se zvrste v risalnici, potrebujemo le eno serijo čopičev za akvarel (število naj odgovarja največjemu številu učencev v razredu), eno serijo širokih in eno serijo ploščatih čopičev za tempero, eno serijo steklenih plošč kot palete za tempero (ne dva in dva dlaka uporabljata eno), eno serijo deščic, na katerih modeliramo z glino, eno serijo škarij, žepnih nožkov, klavir, klešč itd. To orodje moramo imeti posebej za likovni pouk in ne eventualno v kombinaciji s tehničnim, ker bi to oviralo delo. Res je, da je vedna šol pri orodju še zelo revna, vendar gradimo šole za desetletja višjega standarda in moramo predvidevati, da bomo hranili v kabinetu tudi orodje.

Če pa nabavimo za vse šole le po eno serijo orodja, je lahko pribor mnogo kvalitetnejši, kar omogoča boljše delo. To se posebno pozna pri čopičih. S cenenimi akvarelnimi čopiči ni mogoče napraviti dobrega akvarala.

V kabinetu hranimo tudi vse material: barve, papir, sod z glino itd. Če kupujemo barve skupaj, si lahko privoščimo tempero za vse učence. Ni treba, da pride na enega učenca cela serija tempera barv. Kupim jih nekaj serij za vse razrede. Na nižji stopnji je treba barv več, ker slikajo otroci hitreje (vsak teden izdelajo en izdelek), na višji stopnji manj. Tudi v tem pogledu ni v vsej Sloveniji enako. Marsikje si otroci še sploh ne morejo privoščiti krijočih barv. Vendar moramo tudi pri tem računati z bodočnostjo.

Zadnja leta sem poučevala na šoli z 42 in na šoli s 36 oddelki. Za toliko otrok je potrebna ogromna količina barv, papirja in drugega materiala. Kje naj to hranimo, če nimamo kabineete za likovni pouk? Ali naj zaradi napak in gradbenih normativih ki niso upoštevali izkušenj sodobnega likovnega pouka, opustimo za vse bodočnost možnost boljše organizacije dela pri likovnem pouku?

2. V kabinetu hranimo tudi arhiv: Ta sestoji najprej iz študijske zbirke primerov posameznih metodičnih enot. Taka zbirka je potrebna starejšim likovnim pedagogom za mentorsko pomoč mlajšemu in manj izkušenemu kadru, za ilustracijo predavanj za starše, kot učilo za vzgojo kritičnih sposobnosti učencev ter za kontrolo učiteljevega pedagoškega razvoja. V arhivu je tudi mnogo plastičnih izdelkov (žgana glina, plastika iz papirja, papirščine, lepenske, žice, pločevine, makete arhitekture itd.) Ti izdelki pokrijejo več površine, kot v mapo zložene risbe in slike.

Arhiv pa smo na naši šoli pripravili tudi drugače. Vsak učenec ima preprosto mapo iz ovojnega papirja. Na notranjo stran vpiše rojstne podatke, podatke o socialnem poreklu, o dosedanjih šolah, imena učiteljev likovnega pouka itd., skratka vse, kar bi lahko vplivalo na sliko njegovega likovnega izraza. V to mapo bomo vseh osem let vlagali najznamenitnejše in najuspešnejše risbe in slike, opremljene z datumom nastanka in eventualnimi drugimi opombami. Ob koncu šolanja jo bomo izročili učencu. Taka mapa bo ves čas šolanja slika otrokovega likovnega in psihofizičnega razvoja, ki lahko odlično služi likovnemu pedagogu. Razen tega pa nam bo marsikdo ob koncu šolanja hvaležen za lepo zbirko svojih likovnih del, ki bi jih sicer največkrat sproti zavrgel. Seveda pomeni sortiranje risb, ki ga opravimo po vsaki uri, za likovnega pedagoga dodatno delo, a se izplača. Izložene izdelke spravim posebej in jih vrnem ob koncu leta. Ni pedagoško, da bi učenci nosili izložene izdelke, ki so zanje še aktualni, sproti domov in jih izpostavljali posmehu in nestrokovni kritiki odraslih. Razen

tega tudi ne bi bilo pedagoško, če bi učenci sproti čutili, katere izdelke smo izločili in katere shranili. Na šoli z 42 ali 36 oddelki zahteva zbirka map vseh učencev veliko površino za shranbo. Kako naj shajamo brez kabineete?

3. V kabinetu hranimo vse izdelke tekočega šolskega leta. Povedala sem že, zakaj je nepedagoško, da bi učenci nosili svoje izdelke med šolskim letom domov, gotove in tiste, ki jih še izdelujejo. Vse šolsko likovno delo se mora torej vršiti v šoli. Nobenih »domačih vaj« in nedelj-skega risanja vse družine! Prav likovna vzgoja je tisto področje, na katerem lahko nudi dom danes žal še najmanj zdrave in strokovno neoporečne pomoči. Za likovno vzgojo učenca v šoli odgovarja likovni pedagog. Ves delovni proces vodi on.

Izdelki tekočega leta pa niso samo risbe, ampak tudi kipi, maske, lutke, makete arhitekture, plastični umetno-obrtni izdelki in tako dalje. To so izdelki 42, 36 oddelkov s povprečno 30 in več učencev. Kam naj shranimo vse to, če nimamo kabineete?

Pišem s stališča izkušenj relativno razvitega likovnega pouka, ki ga še niso mogli vpeljati povsod. Toda ali ne težimo vsi po bolj razviti šoli? Ali niso našteje izkušnje šole začetek in bo bodočnost terjala od likovnega pedagoga mnogo več? Zato se ne moremo izgovarjati, da so naprednejše oblike šolsstva iluzija, dokler imamo še enorazrednice in zasilna šolska poslopja.

Skušajmo vsaj pri gradnji novih šol za sto let vnaprej omogočiti boljše organizirano likovno-pedagoško delo. Tudi za najskromnejše zgrajena šolska poslopja zahtevamo tako preštudirane projekte, da bi bilo mogoče vsaj naknadno brez velikih stroškov prilagoditi šole za potrebe sodobne likovne vzgoje. Likovna vzgoja namreč ni luksuz, ampak pravica socialističnega človeka ter kulturna in materialna potreba socialistične družbe.

(Nadaljevanje prihodnjič)

NAJNOVEJŠE IZDAJE

»Školske knjige«

Deanović Mirko-Jernej Josip: »TALIANSKO-HRVATSKOSRPSKI RJEČNIK«, 916 str., okoli 70.000 besed in fraz. — Celo platno 1700 din.

Hasanagić Edib: »KOMUNISTIČKA PARTIJA JUGOSLAVIJE 1919 DO 1941« — Izbrani dokumenti »Biblioteke — Na izvornima historije«. — 316 str. — Broš. 350 din, trdo vezana 450 din.

Cvitanović Alfonso: »NA DUNAVU« — Život rijeke od izvora do ušća. — Geografska biblioteka — Širom svijeta — 120 str. — Broš. 180 din.

Bujas Zeljko: »IZ SUVREMENE AMERIČKE PROZE« — (Hemingway, Faulkner, Steinbeck, Caldwell, Saroyan, Shaw). »Moja biblioteka«, zv. VI. — 154 str. — Broš. 300 din.

Ogrizović Slava: »BILI SMO PARTIZANI« — Biblioteka »Dobra knjiga« — V. kolo, zv. 6 — 128 str. — Broš. 140 din.

Kramaršec Josip: »TEORIJA I METODIKA ESTETSKE GIMNASTIKE« — Priručnik za učitelje fizične vzgoje in strokovne voditelje športnih organizacij. — 264 str. — Broš. 740 din.

Rubić dr. Ivo: »EVROPSKO-AZIJSKO-AFRIČKI MEDITERAN« — Priručnik — 144 str. — Broš. 200 din.

Kubiček Josip: »KAKO IZRADIVATI NASTAVNA SREDSTVA«, — knjiga IV. — Priručnik za učitelje. — 72 str. — Kart., 300 din.

Kruz Velimir: »TEHNIČKA MEHANIKA«, II. del — Za srednje tehnične šole. — 284 str. — Broš. 460 din.

Renko Paula-Renko Franjo: »ORGANIZACIJA I TEHNIKA TRGOVINE« — Za III. razred trgovskih šol. — 112 str. — Broš. 180 din.

Vuković dr. Mihajlo: »OPĆI DIO GRADANSKOG PRAVA«, knjiga II — 360 str. — Vez. 620 din.

»ŠKOLSKA KNJIGA«

Podružice za izdavanje školskih knjiga i učbenika — Zagreb

ŠE ENKRAT — »ZA ALI PROTI PODALŠANJU ŠOLSKEGA LETA«

Prosvetni delavci z velikim zanimanjem čitajo diskusijo »ZA ALI PROTI PODALŠANJU ŠOLSKEGA LETA«, ki je bila objavljena že v parih številkih Prosvetnega delavca. V tej diskusiji je bilo iznešenih že mnogo načelnih pripomb, pogrešam pa pripomb, ki osvetljujejo to vprašanje s tehnične vidika. Našim podaljšanja šolskega leta na 250 delovnih dni je treba razmisлити še s te strani.

Če bi šolsko leto imelo 250 delovnih dni, bi trajal leto od 7. avgusta. Temu sledi 3 dni dela za vsakoletno razstavno (priprava, razstava in pospravljanje) in 1 dan za slovesni zaključek leta, ki bi bil 10. ali 11. avgusta. Po zaključku mora učiteljski zbor še urediti knjižnice, učila in kabineete. To delo traja 3 do 4 dni. Tako bi moglo učiteljstvo koristiti redni letni dopust šele s 15. avgustom, pa še ta bi bil prekinjen z dežurstvom na šoli. Niti najmanjše učne moči ne bi na ta način moglo izkoristiti do konca avgusta vse po zakonu pripadajoči dopust (12 delovnih dni — kot pripadajo vsakemu zaposlenemu), da o starejših ni, ne govorim. Ali naj imajo s podaljšanjem šolskega leta učne moči dopuste tudi med rednim delom? Pri tem pa niti ne upoštevam izgube časa za premošitve in selitve, ki tudi morajo biti v času počitnic.

Ko se konča na šoli redno delo, se začne razne adaptacije, popravlja beljenje itd. S temi deli b. se lahko

začelo šole po zaključni pravnici in je vprašanje, če bi bila do konca avgusta izvršena, saj imajo vsa podjetja ravno takrat višek svoje sezone, poleg tega pa bi vse šole navlažile z drugo ravno za drugo polovico avgusta, medtem ko se doslej ta dela zvrste v dveh mesecih. Prepračan sem, da bi se vsa navedena dela zavlekla šja v september in se v jeseni pouk ne bi mogel pravočasno začeti, kar bi imelo za posledico, da bi se v priložnem šolskem letu pouk raztegnil v drugo polovico avgusta, nato bi se v septembru zopet kasneje začel. Skratka: izgledalo bi tako, kot bi se mačka lovila za rep.

Po vseh popravilih in beljenju se mora šola tudi temeljito prečistiti od podstrelja do kleti. Čiščenje se iz razumljivih vzrokov ne more vršiti istočasno s popravili, zato bi se z njim lahko začelo šele nekako v začetku septembra. Čiščenje traja 14 dni, pa čeprav za ta namen najamemo tudi pomožno delovno silo, saj zmoremo dobro očistiti vse učne prostore v semestrskih počitnicah le, če snažike delajo nadurno.

Skratka: delo v novem šolskem letu bi se po končanem dopustih učnih moči, upraviteljev in snažik ter po končanem popravilih in čiščenju začelo šele okoli srede septembra, končalo pa bi se prihodnje leto med 17. in 22. avgustom.

Pri tem pa nisem omenil kdaj naj bi se učne moči udeleževale raznih tečajev za izpopolnjevanje in snazič ter po najprimernejši v počitniških mesecih. Poleg tega si ne morem predstavljati, kako bo učna moč zmogla delo brez odmora, če sredi avgusta preneha z rednim šolskim delom, potem pa gre v kočinjo, s katere se vrne en dan pred začetkom dela v novem letu. In takih učnih moči, ki v počitnicah delajo v kolonijah in drugod na raznih akcijah, je precej. Ali ne bo zaradi podaljšanja šolskega leta trpel delo tudi v kolonijah in drugod?

Sprašujem se tudi, ali res večina staršev želi, da bi imeli njihovi otroci samo 3 tedne počitnic? Mnogi so, ki bi radi šli skupaj z otroki na počitnice. Vemo pa tudi, da se vsi delovni ljudje ki imajo šoloobvezne otroke, ne morejo zvrstiti na dopuste v drugi polovici avgusta in bi šole stalno nadlegovali s prošnjami, naj dovoljmo učencem izostanek, da bodo šli z njimi na počitnice, saj nas že sedaj večkrat prosijo, za isto po 15. juniju. Gotovo je tudi nekaj staršev, ki se iz različnih vzrokov ni, majo časa baviti s svojimi otroki v času počitnic, za te pa naj bi razne organizacije (taborniki, Društvo prijateljev mladine itd.) pripravile primerna letovanja, da bi na ta način bili taki starši razbremenjeni. Ne vidim pa možnosti, da bi se zaradi majhnega odstotka takih staršev podaljševalo šolsko leto.

In nazadnje še to: Kdaj pa naj bi šli učenci v razne kolonije? Ze sedaj lahko v kolonije sprejmemo le majhen del vseh učencev, čeprav so organizirane v treh in štirih tisočih. Koliko pa bi zajeli učencev, če bi kolonije delale samo v eni izmami? Verjetno bi prihajalo do tega, da bi učence pozivali v kolonije že pred zaključkom pouka, kot je to stori lani RK, ki nam je že 10. junija pošiljal učence v kolonije. Poleg tega pa kolonije tudi ne bi moge računati s šolskimi prostori, ki bi se tedaj pripravljali na začetek pouka v priložnem šolskem letu.

Se mnogo je pripomb, pa mislim, da so že te pokazale dovolj jasno sliko, kaj bi nastalo s podaljšanjem šolskega leta za 40 dni.

Ložze Teržek

NAŠI JUBILANTI

BOGO TEPLY

Njegovo ime najdes v mnogih predvojnih socialističnih tiskih, glasbi, v nekdanjem Cankarjevem Kolesarju. Precej svojih tekstov in prevodov je podpisoval s šifro TALPA.

»Kako si izbral ta psevdonim?« sem ga vprašal ob nekem srečanju. »Preobrnili sem črko Tepy v Talpa«, mi je odgovoril.

Kadar namreč pridem v Maribor, obiščem tudi mariborski Pokrajinski muzej, Bogo Tepy je zdaj tam že vrsto let ravnatelj.

Preden ga predstavim z biografskimi podatki, naj povem, da je bil Bogo Tepy kot mlad mariborski profesor že med vojnama požrtvovalen in napreden društveni delavec in je prihajal predavati tudi zasavskim dečakom. Tako mi je pravil o predvojnem in nazadnje še to. Zdal pa naj naprednem značaju Maribora:

»Maribor je bil že v predprilski Jugoslaviji izredno razgibano proletarsko mesto, kjer so dajali napredni slovenski delavci poseben pečat kulturnemu in političnemu usmerjanju delevskih množic.«

Takratni mladi profesor Bogo Tepy se je takoj vključil v to napredno delo in je vstopil v krog ma, riborske Svobode. Pri takratni Svobodi so sodelovali tudi sodnik Travner, zgodovinar Baš in drugi.

Bogo Tepy je bil med najbolj pridnimi predavatelji. Marsikatero soboto sem po končanem pouku sedel na vak in se odpravil v Hrastnik, kjer sem predaval takoj po prihodu popoldanskega vlaka steklaste, zatem pa zvečer še hrastniški rudarjem. Naslednjo nedeljo sem pohitel v sosednje Trbovlje in sem predaval dopoldne že v tamkajšnjem kulturno-prosvetnem društvu Svoboda. Popoldne pa se zagorskim svobodarjem. Mlad sem bil in sem lahko izdržal take in podobne napore.

Moj takratni gimnazijski ravnatelj Mastnak je vedel za ta moja pota, pa me je zmeraj zaščitil, kadar so mi na policiji delali stitnosti za

radi sodelovanja z delavci, mi je pripravoval Bogo.

Bogo Tepy je bil aktiven član glavnega odbora takratnih Svobod, ki je med organizatorji celjskega zbora Svoboda leta 1935. Predsedoval je celjskemu zboru, glavni govornik pa je bil France Leskošek-Luka. Zaradi izredno uspešnega zbora je takratna vlada razpustila Svobode, ideje pa ni mogla zatreti, ne zadušiti. Proletarci so si ustanovili nova društva »Vzajemnosti« in so nadaljevali s političnim delom in prebujanjem delavskih množic.

Jubilant Tepy slavi letos šestdesetletnico. Obe Konrad je bil postajal ni načelnik v Veliki Loki na Doljenjskem. Maturiral je v Novem mestu in je bil v družbi takratnih mladih naprednih novomeških kulturnikov; pesnika in pisatelja Mirana Jarcca, slikarja Božidarja Jakca, Slavka Gruma in drugih.

Po končanem visokoškolskem študiju je mladi profesor Bogo nastopil službo v Mariboru, ki mu je ostal zvest vse do sedaj.

Z Bogen Tepyjem sva kamerada iz vojaških let in ker sva oba Doljenca, mi prinese vsako srečanje z njim novost iz njegovega življenja. Ob neki priloiki mi je vzhlel obujal spomine na predvojni gledališko življenje v Mariboru. Takrat so na pobudo Svobode kjer je bil Bogo na vodilnem mestu, prikazal Cankarjevega Hlapca Jermaja v Delavski gradivo za gospodarsko zgodovino Slovencev. Zbiranje gradiva je dolgo trajno, saj je tako delo plod celega življenja.

O Bogu Tepyju je treba povedati še, da je ves zavzet za kulturni razvoj in napredek Maribora, njegovega družbena življenjskega središča. O Mariboru je napisal turistični vodnik, zvezdava se za svoj Pokrajinski muzej, zbiranje pisateljev. Precej tekstov narodne osvoboditve in za Zavod za spomeniški varstvo.

Obdavska prestolnica mu je upravičeno hvaležna za vse njegovo delo in uspehe. K življenjskemu jubileju tudi naše iskrene čestitke!

Jože Zupančič

Prosvetni delavec
Izdajatelj: Republiški odbor Sindikata prosvetnih in znanstvenih delavcev LRS
— List izhaja štirikrat tednevno — Uredja uredniški odbor — Odgovorni urednik: Drago Ham — Naslov uredništva: Ljubljana, Kopitarjeva 1 — Telefon uredništva: 19-181 do 185 int. 364 — Naslov uprave: Ljubljana, Na Zorjarske 1 — Telefon uprave: 22-284 — Lerna na računalu 300 din — Štev. ček rač.: 600-703-148 — Tiska: CZP »Ljudska pravica« — Poština plačana v entovini